

Nr 204.

Av herr Hansson i Skediga m. fl., *angående utredning av frågan om semester för företagare och deras hustrur inom jordbruket.*

Frågan om en utvidgad folksemester har ånyo i olika sammanhang aktualiserats. Det finns emellertid stora folkgrupper i samhället, som icke nås av en lagstiftning på området. Till dessa höra de egna företagarfamiljerna inom jordbruket. Med undantag för den direkt löneanställda arbetargruppen är hela den i jordbruket med binärningar sysselsatta befolkningen hänvisad till självordnad semester. Senast vid 1948 års riksdag var frågan om en jordbrukarsemester uppe till behandling efter motion av herrar Pehrsson-Bramstorp och Hedlund i Rådomb. fl. Den fråga som tränger sig i förgrunden är emellertid lanthusmödrarnas semestermöjligheter. Enbart om man räknar med jordbrukarhustrurna och likställda gäller det här hundratusentals kvinnor, vilka äro ej blott hemarbetande husmödrar utan också på samma gång yrkesarbetande kvinnor i jordbruket. Hela frågan om en utvidgad folksemester — i synnerhet för jordbrukets folk — står och faller med semestervikariefrågan och semesterverksamhetens utbredning.

Den frivilliga semesterverksamheten för landsbygdens husmödrar har glädjande nog under senare år fått allt större omfattning. Nya initiativ ha tagits och tagas alltjämt av jordbrukets föreningsrörelse på skilda håll i landet. Semesterhem ha tillkommit — i flera fall i egen regi — och vid dessa och de av andra organisationer samt av landstingen ägda företagen bedrivs numera en mer eller mindre kontinuerlig semesterverksamhet året runt. Hittills har dock en relativt liten del av lanthemmens husmödrar haft möjligheter att erhålla semester. Förutsättningarna härför sammanhänga dels med de ekonomiska betingelserna samt dels och framför allt med svårigheterna att erhålla hemhjälp under semestervistelsen. Särskilt besvärligt är det för yngre husmödrar vid det mindre och medelstora jordbruket, och i synnerhet i hem med minderåriga barn. Dessa av bundenheten vid hemmet och jordbruket (kreatursskötseln) hårt arbetstygda kvinnor kunna räknas till de kategorier av vårt folk, vilka i första rummet behöva komma i åtnjutande av semester.

Samtidigt med att såväl samhället som enskilda organisationer söka utvidga semestermöjligheterna måste ävenledes förutsättningar skapas för att bereda de mest behövande av landsbygdens husmödrar vila och rekreation genom anskaffande av erforderlig *hemhjälp*. Trots bristen på huslig arbetskraft på landsbygden synes det inte vara omöjligt att mobilisera arbetskraftsreserver för en organiserad hemhjälpverksamhet. Det hela är

av allt att döma lika mycket ett *organisationsproblem* som en arbetskraftsfråga.

I Uppsala län har man tagit upp och realiserat tanken på att landsbygdens egna folkrörelser skulle ställa sig bakom och organisera en frivillig hemhjälpsorganisation. Härvid ha naturligt nog landsbygdens speciella kvinno- och ungdomsorganisationer gått i spetsen. På initiativ av SLU bildades nämligen redan 1945 i Uppsala en sådan organisation för länet under namn av »Landsbygdens hemhjälpsorganisation (LHO)». Bakom organisationen stå länsorganisationerna av SLU, JUF, RLF, SLKF, SHR och SLS samt länsarbetsnämnden och hushållningssällskapet, vilka samtliga äro företrädare i den länskommitté som utgör organisationens ledning.

De nämnda folkrörelserna bidraga efter sin medlemsnumerär till rörelsens finansiering. Denna omfattar emellertid endast utgifter för organisation, utbildning av semestervikarier m. m. Kostnaderna för lön för vikarierna få de familjer, som söka hemhjälp, helt betala. Ersättningen för semestervikarier har tills vidare fastställts till 75 kronor per 10-dagarsperiod. Det säger sig självt att denna i och för sig rimliga kostnad kan bli kännbar i familjer med begränsade inkomster, i synnerhet som en semesterresa medför en del extra utgifter. Det skulle i hög grad stimulera denna verksamhet när det gäller både att anskaffa vikarier och att utnyttja desamma, om statsbidrag lämnades till vikariernas lön. I vilka former och i vilken utsträckning statsbidrag bör utgå, kan inte avgöras utan en föregående utredning.

LHO:s uppgift är att organisera en frivillig hemhjälpsverksamhet för landsbygden. Detta syfte vill organisationen nå genom att av de arbetskraftsreserver som kunna finnas skapa en hemhjälpskår av unga flickor och kvinnor, som kunna rycka in och hjälpa lanthushållningarna vid semester, sjukdomstillfällen etc. Under de senaste åren har ett tjugotal sådana semestervikarier varit i verksamhet i länet. Verksamheten bedrivs i intimt samarbete med länsarbetsnämnden och med hushållningssällskapets hemkonsulent som ledare.

Genom de förutnämnda folkrörelsernas medverkan har rörelsen fått en djup förankring i bygden, som säkerligen är en förutsättning för att arbetsmarknadens organ skola kunna göra en effektiv insats även på detta område. Vid en jämförelse med samma problem i stadssamhällena tillkommer för landsbygdens del den svårbemästrade omständigheten, att utöver hem och barn skola även de speciella lanthushållningens nödtorftigt kunna klaras. Genom att LHO främst rekryterats från bonde- och landsbygdshem ha farhågorna för att husmodersvikarien ej skulle känna förhållandena i lanthemmen bortfallit.

Den LHO-rörelse, som byggts upp i Uppsala län, torde kunna tjäna som mönster för liknande verksamhet i övriga delar av landet. En riksomfattande landsbygdens hemhjälpsorganisation med anslutna länsorgan har inte heller varit stiftarna främmande. LHO-idén synes väl värd att prövas i större skala. En frivillig hemhjälpskår för landsbygden med i första hand semesterhjälp, men även daghjälp och sjukhjälp på arbetsprogrammet,

skulle uppenbarligen vara ett värdefullt komplement till den statligt understödda sociala hemhjälpen. Därmed skulle också ett betydelsefullt steg kunna tagas mot förverkligandet av folksemestern.

De förslag, som i det föregående dryftats, ha närmast tagit sikte på att skapa möjligheter för lanthusmödrarna att få vikarier under en kortare tids semestervila. Samma spörsmål är aktuellt även för de manliga jordbrukarna, av vilka många, särskilt bland dem som bruka mindre gårdar, inte kunna komma ifrån ladugårdsarbetet under en veckas eller fjorton dagars sammanhängande ledighet. Den utredning, som vi anse skall till sättas, bör taga upp även detta spörsmål till ingående överväganden. Olika uppslag böra prövas av utredningen. Det kan tänkas att det är möjligt att bygga upp en organisation av semestervikarier liknande den som tillkommit på sina håll till hjälp åt lanthusmödrarna. Att på detta stadium föreslå någon säkert framkomlig väg för att lösa här diskuterade problem torde knappast kunna begäras. Utredningen bör utan förutfattade meningar gå till sin visserligen svåra men angelägna uppgift.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning av frågan huru möjligheter skola skapas för företagare och deras hustrur inom jordbruket och annan mindre förvärvsverksamhet att komma i åtnjutande av semester med beaktande av de synpunkter som i motionen angivits.

Stockholm den 25 januari 1950.

K. E. Hansson,
Skediga.

Anders Pettersson
i Dahl.

Hj. R. Nilson
i Spånstad,

David Boman
i Stafsund.

C. O. Carlsson
i Bakeröd.

Sven J. Vigelsbo.

Gustaf Svensson
i Vä.